

Acta Medicinae et Sociologica
(2024)
Vol. 15. No. 38. (78-101)

UNIVERSITY OF
DEBRECEN
FACULTY OF
HEALTH

doi:

<https://doi.org/10.19055/ams.2024.05/28/5>

NYÍREGYHÁZA

TDK részvétel motivációi a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjában résztvevő hallgatók körében

Olvasztó Zsófia¹, Dajnoki Krisztina²

¹PhD hallgató, Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, 4032 Debrecen, Böszörményi út 138., <https://orcid.org/0000-0003-0969-9367>
²tudományos dékánhelyettes, intézetigazgató, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet, 4032 Debrecen, Böszörményi út 138., <https://orcid.org/0000-0002-3340-5069>

INFO

Dajnoki Krisztina

dajnoki.krisztina@econ.unideb.hu

Keywords

Scientific Students'
Associations, talent
management, higher
education, research career

ABSTRACT

Recognition and support of outstanding students are among the most important tasks of higher education, as they can thereby be motivated to pursue a career in academia. In our study, we examined the willingness of members of the Talent Management Program (DETEP) at the University of Debrecen to participate and present at scientific student conferences. Our research was based on a questionnaire survey. The sample consisted of respondents who had previously participated in local TDK conferences (n=128). Based on our results, we can conclude that students who have participated three or more times in TDK events are considering a future career in academia. Respondents who have participated only once mainly participate for the purpose of the competition. According to the results between achieving the ranking and the experience of participating in the TDK, participation is experienced as a positive experience if they manage to achieve a ranking at the local conference. Additionally, achieving a ranking also affects the feeling of gaining an advantage during studies and faculty recognition among the respondents.

Kulcsszavak

tudományos diákkör,
tehetséggondozás,
felsőoktatás, kutatói pálya

A kiváló hallgatók elismerése és támogatása a felsőoktatás egyik legfontosabb feladata, hiszen ezáltal motiválni tudják őket a tudományos pályán való elhelyezkedésre. Tanulmányunkban a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának (DETEP) tagjai körében vizsgáltuk a

tudományos diákköri konferenciákon történő szereplésre vonatkozó hajlandóságot. Kutatásunkat kérdőíves felmérésre alapoztuk. A mintába azon válaszadók kerültek be, akik már vettek részt korábban helyi TDK konferencián (n=128). Eredményeink alapján megállapítható, hogy a három vagy többszöri TDK részvétellel rendelkező hallgatók gondolkodnak a későbbi kutatói pályán történő elhelyezkedésről. Az egyszeri részvétellel rendelkező kitöltők főként megmérettetés céljából vágnak bele a részvételbe, míg ez a többszöri részvétel esetében nem jelent meg. A helyezés elérése és a TDK szereplés élménye közötti összefüggést vizsgálva a válaszadók akkor élik meg pozitív élményként a TDK-t, ha helyezést sikerül elérniük a helyi konferencián. A helyezés elérése befolyásolja továbbá a tanulmányok során előnyhöz jutás és a kari elismerés érzését is a megkérdezettek körében.

Beérkezett: 2024.03.18.

Bírálat: 2024.05.02.

Elfogadva: 2024.05.20.

Bevezetés

A felsőoktatási tehetséggondozás számos formában működik, melyek közül kiemelkedik a tudományos diákkör. A magyar egyetemeket a felsőoktatási törvény is kötelezi a tudományos diákkörök működtetésére (Bán és munkatársai 2023, A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 2011), így minden intézményben jelen van ez a tehetséggondozási forma. Az egyes tehetséggondozó programokba való bekapcsolódás számos előnnyel jár a hallgatók számára. Amellett, hogy további tanulmányaik elősegítését támogathatják, akár mesterképzésbe vagy később doktori képzésbe való csatlakozás megkönnyítésével, szakmai előnyre is szert tehetnek. Az egyes programok elvégzésével járó oklevelek és dokumentumok megszerzésével a munkaerőpiacon is jobb helyzetbe kerülhetnek, hiszen azok segítségével igazolni tudják a megszerzett szakmai kompetenciákat, illetve a kötelező tanulmányokon túl vállalt feladatok teljesítését. Végző célja ezen programoknak a tudományos utánpótlás biztosítása (Szabó 2014), azaz a jövő oktatóinak-kutatóinak kinevelése (Cziráki és munkatársai 2019, Szalmás 2021, Bán és munkatársai 2023).

Elméleti háttér

A tehetség fogalmára vonatkozóan többféle meghatározást találunk, ugyanakkor egyértelmű definiálása szinte lehetetlen (Hamar 1998), így a tehetség definíciójára a mai napig nem született egy egységesen elfogadott tudományos meghatározás (Rétallerné Görbe 2012). A felsőoktatás szempontjából is nehézségekbe ütközünk, ha egy általános tehetségdefiníciót

keresünk. A tehetségről szóló kutatások inkább az általános iskolai, középiskolai tehetségek meghatározására fókuszálnak, így a felsőoktatásban jelenlévő tehetségek már azonosított tehetségként kerülnek be, vagy fel nem fedezett tehetségként lehetnek jelen. Míg az oktatás alsóbb szintjein szükséges a külső segítő és felismerő (sokszor tanító és tanárok), hogy a tehetséges tanuló lehetőséget kapjon a kibontakozásra, a felsőoktatásban már a fiatal felnőttek sokszor magukra támaszkodhatnak, hogy hasonló lehetőségekhez jussanak. A felsőoktatási tehetségek fogalmának meghatározásakor is hasonló tényezőket emelhetünk ki, amelyek alapján valakit tehetségesnek tekintenek: kreativitás, átlagon felüli teljesítmény, motiváció, valamint támogató környezet (Rácz 2013). Szabó (2019) azonban ezt kiegészítve úgy vélte, hogy a felsőoktatási tehetségek esetében általánosságban megjelenik valamilyen eredmény a hallgató egyetemi évei alatt. Ide sorolhatók a tudományos konferencia előadások, cikk publikálása, TDK vagy OTDK munka készítése és bemutatása. Így az ő megfogalmazásában azokat tekinti tehetséges hallgatónak, akik az egyetemi tanulmányaik alatt a kötelezőn túl is „tettek le valamit az asztalra”. Kiemelte továbbá, hogy hasonlóan az általános és középiskolai tehetségekhez, a kiváló tanulmányi eredmény megléte, nem feltétlen jelenti azt egy hallgatóról, hogy tehetséges, hiszen a kiemelkedő készségeit nem használja fel tudományos kutatásra, illetve a tudományterületek megismerésére. Így összefoglalva elmondható, hogy az általa megfogalmazott tehetség definíció szerint a felsőoktatásban azon hallgatókat lehet tehetségesnek tekinteni, akik a tudományos kutatásban bizonyították és alkalmazták ismereteiket, valamint rendelkeznek felmutatható tudományos kutatói eredménnyel (Szabó 2019). Fontos azonban kiemelni, hogy ahhoz, hogy a hallgatók rendelkezzenek ezekkel a feltételekkel, szükségük van egy mentorra, aki munkájukat segíti, tehát a tehetséggondozás folyamata már az eredmény felmutatása előtt megkezdődik. Ezáltal azon hallgatókat is tehetségesnek lehet tekinteni, akik valamilyen tehetséggondozó programban aktívan részt vesznek, és munkájuk eredménye bemutatásra kerül valamilyen fórumon.

1. táblázat: Tehetséggondozó programban résztvevők százalékos megoszlása

	igen	nem	nem válaszolt
Szakkollégista	5,9 %	91,7 %	2,4 %
Kutatócsoport tagja, TDK résztvevő	8,5 %	89,3 %	2,2 %
Tehetséggondozó program résztvevője	1,9 %	95,5 %	2,6 %

Forrás: Saját szerkesztés DPR 2020-as aktív hallgatói adatfelvétel alapján (Fónai 2024)

Az 1. táblázatban a DPR 2020-as adatbázisa (n=18920) alapján százalékos megoszlásban szemléltetjük a hallgatók tehetséggondozó programokban való részvételét a Diplomás Pályakövető Rendszer 2020-as eredményei alapján. Megállapítható, hogy a vizsgálatban résztvevő hallgatók viszonylag alacsony százaléka vesz részt a felsorolt tehetséggondozó formák egyikében. A „Kutatócsoport tagja, TDK résztvevő” válasznál volt a legmagasabb a százalék (8,5%), azonban még ez az eredmény is alacsonynak számít, tekintve, hogy napjainkban a felsőoktatásban működő tehetséggondozás legismertebb eszköze és formája a tudományos diákkör, melynek népszerűsége töretlen. Olyan fontos területe a tehetséggondozásnak (Takácsné György, Koloszárné és Wimmer 2021), melynek segítségével növelni lehet a hallgatók érdeklődését a tudományos kutatás iránt (Hukné Kiss, Zarándné Vámosi és Kovács 2023). A kezdete 1951-re tehető, amikor is az első konferencia egy tanár-diák rögtönzött kezdeményezés után az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán került megrendezésre. Az első országos konferenciára pedig 1955-ben került sor, mely akkor a Tudományos Diákkörök Első Országos Konferenciája néven futott (Anderle 2011, Tóth 2013, Németh 2015, Szabó 2019, Dallman 2021) 2023-ban pedig már a 36. OTDK zajlott le, melynek során 16 szekcióban mutatták be a hallgatók tudományos kutatásuk eredményeit. Az országos konferencián történő részvétel egy versenyhelyzetet jelent a hallgatókon túl a felsőoktatási intézmények számára is.

A felkészülés során a hallgatóknak lehetősége nyílik értékes készségek elsajátításra és fejlesztésre is. A TDK-ba való bekapcsolódás során az egyik legfontosabb készség az önmenedzselés (Gergely és munkatársai 2023). A hallgatónak elkötelezettnek és motiváltnak kell lennie ahhoz, hogy megtalálja a számára megfelelő témavezetőt, valamint azt a témát, amit szívesen kutatna (Garai és Koltói 2012, Koloszárné és munkatársai 2024). A TDK egyik nagy célja a hallgatók és a témavezetők közötti kapcsolatok erősítése (Szöllősi és Dajnoki 2018), hiszen ez elengedhetetlen kulcspontja a későbbi sikeres OTDK szereplésnek. A két évente megrendezett konferencia egy ünnepet jelent mindazok részére, - hallgatók, témavezetők, szervezők, zsűritagok, bírálók - akik hozzájárulnak a tudományos diákköri tevékenységhez. Az OTDK egy széles körű tudományos élményt nyújt a hallgatók számára, ugyanis a konferenciát kombinálja a versennyel, valamint egy fesztivállal. Így teszi lehetővé a hallgatók számára, hogy magasabb szintű fejlődést érjenek el, nem csak tudományos, hanem szakmai területen is (Koloszárné és munkatársai 2024).

A TDK már egy több, mint 70 éve működő mozgalom, amelyet alátámaszt a hallgatók igénye is, hiszen tudják, hogy a részvétellel a saját fejlődésüket is tudják segíteni. Ahhoz, hogy minél jobb eredményt érhessenek el a versenyként is funkcionáló konferencián, elengedhetetlen, hogy fejlesszék kompetenciáikat. Ezekben is nagy segítséget jelent számukra a témavezetőjük, akik olyan mentorok, akik elkötelezettek az iránt, hogy a hallgatók kibontakozását segítsék, és a tudást átadják számukra (Cziráki és munkatársai 2019). „A tudományos diákkörök hagyományai és eredményei bizonyítják, hogy a felsőoktatás szereplői részéről töretlen az igény a tehetséggondozás ezen legszélesebb hatókörű formája iránt. A TDK fontos az intézményeknek a tehetségek kiválasztásában és segítésében, és fontos a hallgatóknak is, akiknek egyéni karrierjük építésében is igen nagy lehetőséget jelent, de legfontosabb a társadalomnak, hiszen a tehetség az egyik, ha nem a legfontosabb újra termelődő érték, amely előre viszi Magyarországot (Szendrő és Cziráki 2009:164).” Ezek alapján elmondható, hogy a „TDK a felsőoktatás és a magyar tudományos élet szempontjából egyaránt kiemelt jelentőségű hungarikum. Hatása pedig az egész társadalomban érzékelhető (Cziráki és Szendrő 2012:244).” Jelentőségét erősíti továbbá a doktori képzésben betöltött szerepe, hiszen a doktori képzés jelentkezésének feltételeként is értelmezhető, így úgymond egy előszobaként is megjelenik a felsőoktatási tanulmányok csúcspontjánál (Demeter 2012, Dajnoki és Szöllősi 2014).

A felsőoktatási intézmények tehetséggondozási lehetőségeinek biztosítását a törvény írja elő. Ennek értelmében a legtöbb egyetemen működik szakkollégium és a tudományos diákkör. Vannak azonban olyan intézmények, ahol a tehetséggondozási gyakorlatok összefogására önálló programokat alakítottak ki. Ennek egyik példája a Debreceni Egyetem, mely az egyik legszélesebb képzési palettát kínálja a hallgatók számára (Bodnár 2014, Gergely és munkatársai 2023). A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja, a DETEP, a magyarországi felsőoktatási intézmények között egyedülálló programként működik. Az egyetemen már a kezdetektől nagy hangsúlyt helyeztek a tehetséggondozásra, mely a program létrejötté előtt két keretben valósult meg: a tudományos diákkörben és a szakkollégiumokban. 2001-ben azonban elindult a program hosszas előkészületek után az egyetem akkori rektorának, Dr. Fésüs László professzornak a kezdeményezésére (Balogh és Fónai 2003, Márton és munkatársai 2006, Balogh 2009, detep.unideb.hu 2023). Ezáltal a Debreceni Egyetem példaként is szolgálva az országban elsőként összeállította a tehetségkoncepcióját (Bodnár és Takács és

Balogh 2011). A program a felsőoktatás tehetséggondozásának nehézségeit (Bologna-rendszer bevezetése, felsőoktatás eltömegesedése) is hivatott megoldani, ezzel segítve a Debreceni Egyetem tehetséges hallgatóinak azonosítását. Ezen túl támogatja is a már felfedezett tehetségeket, együttműködésben a szakkollégiumokkal és a tudományos diákköri mozgalommal (Dajnoki és Szöllösi 2011). A DETEP olyan komplex tehetséggondozást kínál a hallgatók számára, melynek célja a legkiválóbb hallgatók támogatása, valamint azon lehetőségek megteremtése, amellyel képességeiket ki tudják bontakoztatni. A program segítségével a hallgatók olyan készségeket tudnak elsajátítani, amivel a munkaerőpiacon is kiemelkedően meg tudják állni a helyüket, valamint lehetőséget teremt azon hallgatók felismerésére, akiket a doktori képzés és később az oktatói-kutatói pálya felé lehet orientálni (Balogh 2009, Bodnár és munkatársai 2011, Márton 2013).

A program alapját a hallgató és oktató közötti szoros együttműködés adja. Ennek során az oktató mentorként segíti a hallgatóját mind szakmai, mind személyes fejlődésében. Ez a tutori rendszer a kezdetektől meghatározza a programot és a sikerességéhez is hozzájárul, hiszen szükség van olyan tutorokra, akik ösztönözni és irányítani tudják a hallgatókat a tudományos kutatás lefolytatásában. Ebben a tutori kapcsolatban a hallgatók számára személyes gondoskodás átadása is történik, ami által a hallgatók egyetemi karrierjének és kapcsolatépítésének segítése a program időtartama alatt végig fennáll. Ezzel segítve a tehetségek kibontakoztatását (Balogh 2009, Bodnár és munkatársai 2011, Ceglédi, Fónai és Györbíró 2012). A kezdeti szakaszban a hallgatók egy komplex beválogatás keretében kerülhettek be a programba. Ennek során a nappali tagozatos, másodéves hallgatók felső ötödének ajánlották fel a karok a bekerülési lehetőséget a tanulmányi eredményük alapján. Ezt követően tesztek, kérdőíveket töltöttek ki a kiválasztott hallgatók, végül pedig a karok által lefolytatott szakmai beszélgetés után hozták meg a karok vezetői a végleges döntést a programba felvehető hallgatókról (Fónai 2009). A program 2008-as megújulását követően a változásokra reagálva folyamatosan dolgoznak a szabályzat aktualizálásán. Ma már a program résztvevőinek száma folyamatosan növekszik, minden aktív, nappali és levelező képzésben tanuló hallgató számára nyitott a lehetőség a csatlakozásra (Gergely és munkatársai 2023). A program lehetővé teszi, hogy az egyetemen tanuló tehetséges külföldi hallgatók is csatlakozzanak, hiszen a 2016/17-es tanévben a Tehetségtanács döntése alapján létrehozták a külföldi

hallgatók részére a TalentUD programot. Ide csatlakozhatnak az alap-, mesterképzést vagy osztatlan képzést teljesítő hallgatók, akik a tanulmányaik teljesítésén túl többet akarnak teljesíteni és érdekli őket a tudományos élet. A TalentUD népszerűsége folyamatosan növekszik az egyetem külföldi hallgatói között (detep.unideb.hu 2023). A program egyediségét erősíti továbbá a végzéskor kapott oklevél, illetve diplomamelléklet. Ezt azon hallgatók kaphatják meg, akik a program feltételeit végig teljesítették, valamint valamilyen tudományos teljesítményt is elértek (TDK-OTDK részvétel-eredmény, konferencia részvétel, tudományos verseny részvétel-eredmény, publikált cikk stb.). Ez a dokumentum igazolja mindazt a plusz munkát, amit a hallgató a tanulmányai mellett nyújtott. Ez hasznos lehet a munkaerőpiacon, valamint a mesterképzésre és PhD képzésre történő jelentkezésnél is plusz pontot ér (Balogh 2009, detep.unideb.hu 2023, Garai és Koltói 2012), ezzel megkönnyítve a hallgatók további tudományos fejlődésének elősegítését, és később az oktatói-kutatói utánpótlás biztosítását is. Így csatlakoznak a tehetséggondozó formák céljaiban a felsőoktatáshoz, hiszen egyre nagyobb jelentősége van annak, hogy a hallgatók számára olyan tudást adjanak át és olyan készségeket fejlesszenek, amik segítségével a munkaerőpiacon gyorsan el tudnak helyezkedni (Móré, Stomp és Rusinné Fedor 2022), valamint meg tudják állni a helyüket.

Mindezek következtében indokoltnak éreztük, hogy a tudományos diákkör és a DETEP kapcsolatát vizsgáljuk. A DETEP és a TDK azonos végcéllal rendelkezik, ami a jövő oktatóinak és kutatóinak kinevelése (Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának Szabályzata 2008; Szalmás 2021). A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja olyan komplex tehetséggondozás foglal magába, amely egységes keretbe foglalja az egyetemen található, jól működő tehetséggondozási formákat (szakkollégiumok, önképzőkörök, tudományos diákkör). Így akár egy „gyűjtőként” is szolgálhat a szakkollégiumi és TDK hallgatók számára, azonban nem kötelezi őket a részvételre. Olyan közeg, melyben az egyes tehetséggondozási formák sok esetben átfedésbe kerülhetnek, azonban nem zárják ki egymást (Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának Szabályzata, 2008). Ennek értelmében, a programban résztvevő tehetséges hallgatók TDK részvétellel és szerepléssel kapcsolatos szokásait és motivációt vizsgáltuk kérdőíves módszerrel. A tudományos diákköri tevékenység eredményessége az egyes egyetemek számára fontos mutatóvá vált, hiszen a finanszírozás meghatározásának egyik feltétele (Hegedüs és Molnár 2022,

Hukné Kiss, Zarándné Vámosi és Kovács 2023). Így érdemes feltárni azon tényezőket, amik a hallgatókat motiválhatják a TDK-ba való csatlakozásra.

Anyag és módszer

A kutatás célja az volt, hogy feltárjuk a DETEP és a TDK kapcsolatát, azaz a DETEP programban résztvevő hallgatók TDK szerepléssel kapcsolatos szokásait és motivációit.

A kutatás során saját összeállítású kérdőívet alkalmaztunk, melybe bevontuk Dabasi-Halász és munkatársai (2016) TDK kutatási eredményének négy elemét is. A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának a vizsgálat lefolytatásakor 689 magyar tagja volt, így számukra került kiküldésre a kérdőív. Korábbi ismereteink nem voltak arra vonatkozóan, hogy a program hallgatói közül mennyien rendelkeznek TDK részvétellel, így a program összes tagjának a Debreceni Egyetem Tudományos Igazgatóságának engedélyével került kiküldésre a kérdőív. A célcsoportot ugyanakkor csak azon tehetséges hallgatók alkották, akik a DETEP-es hallgatók közül vettek már részt helyi TDK konferencián, így kifejezetten az ő válaszaikat kértük (n=128). Először e-mailen (amikor a Neptun rendszer leállása miatt más felület nem volt elérhető), majd a Neptun rendszeren keresztül kerestük meg a hallgatókat 2023. májusában.

Kutatásunkat a 2023-ban rendezett 36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia 16 szekciójának lezárása után hajtottuk végre. A felmérésben 23 kérdést fogalmaztunk meg, melyeket a kérdőívben blokkokra bontottunk. Az első blokkban a demográfiai adatok mellett a TDK-ra vonatkozó, a második és harmadik blokkban az OTDK-val kapcsolatos kérdések szerepeltek, míg az utolsó blokkban a további TDK részvételre vonatkozó terveket mértük fel. Jelen tanulmány keretében az első blokk részeredményeit ismertetjük, azaz a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjában résztvevő hallgatók helyi TDK konferenciákon történő részvétellel kapcsolatos és szerepléssel kapcsolatos válaszait elemezzük. Kutatásunk kérdéseink az alábbiak voltak:

- Meghatározó-e a témavezető személye többszöri TDK részvétel esetén?
- Van-e összefüggés a többszöri TDK részvétel és a későbbi kutatói pálya választása között?
- Pozitívabb élményként élük-e meg a TDK-t azok a hallgatók, akik eredményt érnek el?

Eredmények

A kérdőíves vizsgálat kérdéseinek összeállítása során a saját megfogalmazású kérdések mellett egy korábbi TDK kutatás néhány eredményének (négy motiváló elem) beemelésével mértük fel a tehetséges hallgatók TDK részvétellel és szerepléssel kapcsolatos hajlandóságát. A minta adatait a 2. táblázat ismerteti.

2. táblázat: A minta demográfiai jellemzői

Jellemző	Válaszlehetőségek	Hallgatók száma (százalék)	Összesen
Nem	Férfi	47 (36,7%)	128
	Nő	81 (63,2%)	
Kor	20-23	82 (64,0%)	128
	24-26	36 (28,1%)	
	26 felett	10 (7,8%)	
Kar	ÁJK	12 (9,3%)	128
	ÁOK	30 (23,4%)	
	BTK	23 (17,9%)	
	ETK	8 (6,2%)	
	GTK	12 (9,3%)	
	GYGYK	2 (1,5%)	
	GYTK	8 (6,2%)	
	IK	4 (3,1%)	
	MÉK	3 (2,3%)	
	MK	4 (3,1%)	
	TTK	22 (17,1%)	
Képzésrend	Alapképzés (BA, BSc)	32 (25%)	128
	Mesterképzés (MA, MSc)	45 (35,1%)	
	Osztatlan képzés	50 (39,0%)	
TDK részvételek száma	Egyszer	83 (64,8%)	128
	Kétszer	34 (26,5%)	
	Háromszor, vagy többször	11 (8,5%)	

Forrás: Saját szerkesztés (2024) n=128

A válaszadási hajlandóságot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a női kitöltők nagyobb számban jelentek meg a mintában, mivel majdnem kétszer annyi női válaszadó (81 fő) szerepel a vizsgált mintában, mint férfi (47 fő). A korcsoportot vizsgálva kijelenthető, hogy a mintában legtöbbször a 20-23 éves csoportba tartoznak. A kitöltők karok szerinti megoszlását elemezve megállapítható, hogy az Általános Orvostudományi Karról érkezett a legtöbb válasz. A programban résztvevő hallgatók kutatásunk lefolytatásakor legnagyobb létszámban a BTK, TTK és az ÁOK karoknál jelentek meg. Mivel az említett karokon nagyobb a DETEP-es hallgatók aránya, így ezen karok

esetében a TDK-n résztvevő hallgatók száma is nagyobb. A válaszadók többségben osztatlan képzést teljesítenek. A mintában megjelenő hallgatók TDK részvételi számának vizsgálata megmutatja, hogy döntően egy TDK részvétellel rendelkeznek.

A kutatás során választ kerestünk arra, hogy az általunk felsorolt, a TDK részvétellel összefüggő állításokkal mennyire értenek egyet a válaszadók. Az egyes kijelentéseket egy ötfokozatú Likert skálán értékelték a megkérdezettek, ahol az 1- Egyáltalán nem igaz, míg az 5- Teljes mértékben igaz jelentéssel bírt. Az állításokra vonatkozó átlagot és szórást a 3. táblázat ismerteti.

3. táblázat: TDK részvételre vonatkozó állítások

TDK-ra vonatkozó állítások	Átlag	Szórás
3.Saját magam döntöttem a jelentkezésről	4,56	0,67
12.Kihívás elé akartam magamat állítani a TDK szerepléssel	4,14	1,09
7.További tanulmányaim elősegítése miatt jelentkeztem	4,08	1,17
9.Publikálni szeretnék	4,03	1,11
6.Ki akartam jutni OTDK-ra	3,91	1,25
10.Megmérettetés céljából vettem részt	3,87	1,21
5.Helyezést szerettem volna elérni	3,79	1,32
8.PhD képzésre szeretnék jelentkezni	3,69	1,42
1.Témavezetőm javaslatára jelentkeztem	3,52	1,44
4.Szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatt jelentkeztem	3,17	1,56
13.DETEP teljesítményt szerettem volna	2,83	1,37
11.Ismerős/barát korábbi TDK/OTDK élményei motiváltak	2,41	1,42
2.Témavezetői elvárás miatt jelentkeztem	2,02	1,09

Forrás: Saját szerkesztés (2024) n=128

A legmagasabb számtani átlagot, illetve a legalacsonyabb szórást a „Saját magam döntöttem a jelentkezésről” állítás kapta. Megállapítható, hogy a kitöltők a TDK konferencián való részvételről nem külső nyomás vagy elvárás miatt jelentkeztek (2. állítás), hanem saját megfontolás alapján. Az eredmények alapján a tehetséges hallgatók kihívásként fogják fel a konferencián való szereplést (12. állítás), hiszen ennél az állításnál volt a második legmagasabb átlagérték, illetve a második legalacsonyabb szórás érték. Tudatosságukat támasztja alá továbbá a „További tanulmányaim elősegítése miatt jelentkeztem” (7. állítás) és a „Publikálni szeretnék” (9. állítás) állításra adott válaszuk. Azok szerint a tehetséges hallgatók a TDK-n

való részvétellel a további tanulmányaikat szeretnék elősegíteni, illetve már a publikálás lehetősége is felmerül náluk. Ezek alapján kijelenthető, hogy a kari konferencián való részvétellel saját maguk fejlesztése a legfőbb cél és az eredmények azt támasztják alá, hogy látják a TDK előnyeit saját tanulmányaik szempontjából is.

Kiemelendők azonban a „Témavezetői elvárás miatt jelentkeztem” (2. állítás) és a „(Ismerős/barát korábbi TDK/OTDK élményei motiváltak (11. állítás) átlag és szórás értékei. A 2. állítás megfogalmazásánál korábbi DETEP-es hallgatók elmondására hagyatkoztunk, miszerint több témavezető úgy vállalta el a hallgató segítségét a programban, ha előre megegyeztek arról, hogy egy TDK teljesítményt is véghez fog vinni a hallgató, egyfajta elvárást képezve. A feltételezésünket az állításra adott válaszok alapján nem tudtuk alátámasztani, mivel ennél az állításnál volt a legalacsonyabb az átlagérték. Az eredmények tükrözik a tehetséges hallgatók egyéni motivációit a tudományos élettel kapcsolatban. Az állítások megfogalmazásánál Dabasi-Halász és munkatársai (2016) korábbi TDK motivációs kutatását vettük alapul, amelynek az eredményéből négy elemet emeltünk be a kérdőívünkbe. Abban a „Szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatt jelentkeztem” (4. állítás), a „További tanulmányaim elősegítése miatt jelentkeztem” (7. állítás), „PhD képzésre szeretnék jelentkezni” (8. állítás), és a „Publikálni szeretnék” (9. állítás) jelent meg eredményként. Ezek közül a TDK dolgozat szakdolgozatként történő elfogadása, mint a hallgatókat motiváló tényező jelent meg a TDK konferencián való részvételben. Míg a 7., 8., és 9. állítások abban a kutatásban nem jelentek meg motiváló tényezőkként (Dabasi-Halász és munkatársai 2016), ami arra enged következtetni, hogy a válaszadók nem az akadémiai szférában képzelték el a jövőjüket. A kérdőívünk kitöltőit a tudományos diákkörbe lépés során nem motiválja társuk korábbi TDK élménye (11. állítás), illetve a szakdolgozat/diplomadolgozat kiváltása (4. állítás) sem motiváló tényező a tehetséggondozó programban résztvevők számára. Valamint fontos megemlíteni, hogy a tehetséges hallgatók esetében a PhD tanulmányok, a publikálás, valamint a további tanulmányok elősegítése, vagyis a tudományos utóélet támogatása is magas átlagértéket kapott. Így eredményeinkben eltérés volt megfigyelhető a Dabasi-Halász és munkatársai (2016) által lefolytatott kutatás eredményeihez képest.

Az eredmények további elemzése során ANOVA tesztet használtunk a TDK részvétellel kapcsolatos, és a TDK szerepléssel kapcsolatos állítások vizsgálatához. Ennek során a TDK-n való részvételre vonatkozó állításokat,

valamint a TDK élményre vonatkozó állításokat vetettük össze a képzésforma, valamint a részvételek számával.

A TDK részvételre vonatkozó állításokat vizsgáltuk a kitöltők képzésrendje szerint. Ennek során arra kerestünk választ, hogy van-e különbség az alap-, mester vagy osztatlan képzésben tanulók TDK részvétellel kapcsolatos állításokra adott válaszok esetében. Megállapítottuk, hogy a 13 állítás közül az ANOVA teszt csak egy állításnál („Szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatt jelentkeztem”) mutatott szignifikáns különbséget (4. táblázat). Az eredmény azt mutatja, hogy a különböző képzési rendben tanulók között az állításra adott átlagértékei között különbség volt megfigyelhető. Az alapszakon tanuló kitöltők esetében merül fel inkább a TDK-ra történő jelentkezés mögötti motivációnál a szakdolgozat kiváltása. Itt a teszt szignifikáns különbséget mutatott a mesterszakos képzésű kitöltők válaszaival. Így a két képzésrendű csoport esetén a szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatti jelentkezés az alapszakos hallgatók esetében jelent motivációt a jelentkezésre.

4. táblázat: Képzésrend és TDK részvételre vonatkozó állítás vizsgálata

5. Milyen képzésrendben tanulsz?					
Függő változó			Átlagos eltérés	Szórás	Szignifikancia.
14. Szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatt jelentkeztem	Alapszak	Mesterszak	,824*	0,347	0,019
		Osztatlan képzés	-0,096	0,340	0,779
	Mesterszak	Alapszak	-,824*	0,347	0,019
		Osztatlan képzés	-,920*	0,312	0,004
	Osztatlan képzés	Alapszak	0,096	0,340	0,779
		Mesterszak	,920*	0,312	0,004

* Az átlagos eltérés 0,05-s szinten szignifikáns. ($p < 0,05$)

Forrás: Saját szerkesztés (2024) $n=128$

A teszt további eredményt is mutatott a különböző képzésrendű csoportok válaszai között. Az osztatlan és mesterszakos kitöltők válaszai között is szignifikáns különbség volt megfigyelhető. Itt az osztatlan képzésben tanulók esetén inkább meghatározó a szakdolgozat/diplomadolgozat kiváltása miatti jelentkezés. Az eredmény alapján a magasabb képzési szintet teljesítőket már nem befolyásolja a jelentkezés során a szakdolgozat vagy diplomadolgozat kiváltási lehetősége a TDK részvételben.

Hasonlóan vizsgáltuk a részvételek számát és a részvétellel kapcsolatos állítások közötti kapcsolatot is. Ennek során szintén egy állításnál („Megmérettetés céljából vettem részt a TDK-n”) mutatott szignifikáns különbséget az ANOVA elemzés (5. táblázat). A kitöltők között a legtöbben egy TDK részvétellel rendelkeznek (65%). Ez 83 főt jelent, akik esetében az ANOVA teszt szignifikáns különbséget mutatott a TDK részvétellel kapcsolatos állítások egyikénél, ez az állítás a „Megmérettetés céljából vettem részt a TDK-n” volt. Az eredmények alapján az egyszeri TDK részvétellel rendelkező hallgatók nagyobb eséllyel vágnak bele a TDK konferencia részvételbe a megmérettetés miatt. A teszt az átlagértékek között eltérést mutatott, így a megmérettetés céljából történő részvétel a több kari konferencián részt vettek esetében már nem jellemző.

5. táblázat: TDK részvételek számának és TDK részvételre vonatkozó állítás vizsgálata

Megmérettetés céljából vettem részt a TDK-n				
(I) 8. Hányszor vettél részt kari / intézeti TDK konferencián?		Átlagos eltérés	Szórás	Szignifikancia.
Egyszer	Kétszer	,619*	0,243	0,012
	Háromszor, vagy többször	0,242	0,384	0,529
Kétszer	Egyszer	-,619*	0,243	0,012
	Háromszor, vagy többször	-0,377	0,415	0,365
Háromszor, vagy többször	Egyszer	-0,242	0,384	0,529
	Kétszer	0,377	0,415	0,365

* Az átlagos eltérés 0,05-ös szinten szignifikáns. ($p < 0,05$)

Forrás: Saját szerkesztés (2024) $n=128$

A TDK szerepléssel kapcsolatosan hat állítást vizsgáltunk. Az állításokra vonatkozó átlagot és szórást az 6. táblázat ismerteti. Az átlag és szórásértékek elemzésénél megállapítható, hogy a „Témavezetői támogatásban részesültem a felkészülés során” (6. állítás) amelyik a legmagasabb számtani átlagot és a legalacsonyabb szórást kapta. A legalacsonyabb átlagérték a szereplésnek köszönhető előnyökhöz való jutás (5.) esetén merült fel.

6. táblázat: TDK szereplésre vonatkozó állítások

TDK-szereplésre vonatkozó állítások	Átlag	Szórás
6.Témavezetői támogatásban részesültem a felkészülés során	4,62	0,79
2.A szereplésem ösztönzően hatott rám	4,51	0,68
1.A felkészülést és szereplést egy jó élményként éltem meg	4,41	0,79
3.A szereplésem miatt gondolkozok további kutatói pályán	3,7	1,19
4.Az elért eredményem miatt elismerést kaptam a kartól / egyetememtől	3,57	1,36
5A szereplésemnek köszönhetően előnyökhöz jutottam tanulmányaim során	3,52	1,26

Forrás: Saját szerkesztés (2024) n=128

A részvételek számának és a TDK szerepléssel kapcsolatos állítások vizsgálatánál két kutatási kérdést tettünk fel: Meghatározó-e a témavezető személye a többszöri TDK részvétel esetén, valamint van-e összefüggés a többször TDK részvétel és a későbbi kutatói pálya választása között? A teszt során a TDK szerepléssel kapcsolatos 6 állítás vizsgálatakor az ANOVA elemzés csak egy állításnál mutatott szignifikáns különbséget (7. táblázat).

7. táblázat: Részvételek száma és TDK szerepléssel kapcsolatos állítás vizsgálata

A szereplésem miatt gondolkozok további kutatói pályán				
(I) 8. Hányszor vettél részt kari / intézeti TDK konferencián?		Átlagos eltérés	Szórás	Szignifikancia.
egyszer	kétszer	,543*	0,237	0,024
	háromszor, vagy többször	-0,465	0,374	0,215
kétszer	egyszer	-,543*	0,237	0,024
	háromszor, vagy többször	-1,008*	0,404	0,014
háromszor, vagy többször	egyszer	0,465	0,374	0,215
	kétszer	1,008*	0,404	0,014

* Az átlagos eltérés 0,05-ös szinten szignifikáns. ($p < 0,05$)

Forrás: Saját szerkesztés (2024) n=128

8. táblázat: TDK eredmény elérése és TDK szerepléssel kapcsolatos állítások vizsgálata

Független minták tesztje					
		t-próba az átlagok egyenlőségére			
		Szignifikancia	Szignifikancia (kétoldali próba)	Átlagos eltérés	Szórás
A felkészülést és szereplést egy jó élményként éltem meg	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,051	0,009	-0,364	0,138
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,013	-0,364	0,143
A szereplésem ösztönzően hatott rám	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,094	0,025	-0,270	0,119
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,030	-0,270	0,122
A szereplésem miatt gondolkozok további kutatói pályán	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,073	0,762	0,065	0,214
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,755	0,065	0,208
Az elért eredményem miatt elismerést kaptam a kartól / egyetememtől	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,115	0,000	-0,922	0,229
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,000	-0,922	0,235
A szereplésemnek köszönhetően előnyökhöz jutottam tanulmányaim során	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,389	0,049	-0,443	0,223
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,052	-0,443	0,225
Témavezetői támogatásban részesültem a felkészülés során	Vizsgált változók varianciájának homogenitása	0,506	0,232	-0,171	0,142
	Vizsgált változók varianciájának különbözősége		0,220	-0,171	0,139

* Az átlagos eltérés 0,05-ös szinten szignifikáns. ($p < 0,05$)

Forrás: Saját szerkesztés (2024) n=128

„A szereplésem miatt gondolkozok további kutatói pályán” állítás esetében a részvételek számával összevetve a csoportok átlagértékei között különbséget fedeztünk fel. Azon hallgatók, akik háromszor, vagy többször vettek részt helyi TDK konferencián, nagyobb valószínűséggel gondolkoznak további kutatói pályán, mint azok, akik csak kétszer mutatták be kutatásukat intézményi keretek között. Így azon hallgatók esetében, akik háromszor, vagy többször is részt vettek TDK-n, a több alkalommal megvalósuló TDK szereplés hatással van a későbbi kutatói pályán való gondolkodásban. Kutatási kérdésünkre vonatkozóan az eredmények azt mutatják, hogy a későbbi kutatói pályán való gondolkodás inkább jelent meg azoknál a hallgatóknál, akik csupán egyszer vettek részt helyi konferencián, szemben a már két TDK részvétellel is rendelkező hallgatóknál. A témavezető személye és a többszöri TDK részvételre vonatkozó kutatási kérdésünk esetében mivel a teszt nem mutatott szignifikáns kapcsolatot a többi állítással, így elmondhatjuk, hogy a vizsgálatban résztvevők esetében a témavezető nem tekinthető meghatározó elemnek a többszöri TDK részvétel kapcsán.

Vizsgáltuk az eredmény elérése és a TDK szerepléssel kapcsolatos állítások közötti kapcsolatot is. Ennek során független mintás T próbát hajtottunk végre (8. táblázat). A vizsgálat során a kutatási kérdésünk a következő volt: pozitívabb élményként élük-e meg a TDK-t azok a hallgatók, akik eredményt érnek el?

A T-próba eredményei alapján megállapítható, hogy a helyezés elérése befolyásolja a TDK élményét a kitöltőknek. Ezt igazolják „A felkészülést és szereplést egy jó élményként éltem meg” állításra adott válaszok. A teszt szignifikáns kapcsolatot mutatott az állítás és az eredmény elérése között. Hasonlóan szignifikáns összefüggést fedeztünk fel a „A szereplésem ösztönzően hatott rám” állítás és a TDK eredmény megléte között. Így azon hallgatók, akik valamilyen eredményt értek a helyi konferencián, úgy érezték, hogy ösztönzően hatott rájuk a szereplésük. Az eredmény elérése befolyásolta a kitöltők azon érzését, hogy kaptak-e elismerést a kartól vagy az egyetemtől. Ennek vizsgálatakor is szignifikáns kapcsolatot mutatott a T-próba. Ezzel összefüggésben az eredmény elérése és a tanulmányok során előnyhöz jutás között is szignifikáns kapcsolatot fedeztünk fel. Ezek alapján a kutatási kérdésünket igazolni tudtuk.

Javaslatok

Az eredmények alapján javaslatként fórumok szervezését fogalmaztuk meg. Ezek keretein belül korábbi TDK hallgatók élménybeszámoló jelleggel népszerűsítsék a tudományos diákköri mozgalmat. Véleményünk szerint a személyes élmények és tapasztalatok motiváló jelleggel hatnának a TDK részvétel előtt álló hallgatók számára. Javaslatként fogalmaztuk meg továbbá kiváló TDK témavezetők bemutatkozását is, melynek keretén belül a Mestertanár Aranyéremmel rendelkező oktatók is ismertetnék a TDK-s tapasztalataikat, ezzel is ösztönözve akár az oktatók körében a témavezetői feladatok vállalását. A hallgatók számára motiváló lehet a Pro Scientia Aranyérmes hallgatók, valamint Roska Tamás Tudományos Előadás díjazott doktorjelöltjeinek élménybeszámolóinak megismerése is. A Debreceni Egyetem bizonyos karain működik a TDK népszerűsítését is segítő kortársprogram, azonban a kari és tudományterületi sajátosságok figyelembevétele érdekében célszerű egy egységes rendszert kidolgozni a fórumok megszervezésre. Az alapszakos hallgatók számára pedig hasznos lehet a kutatói életpálya bemutatása, már a TDK részvétel előtt is, ezzel próbálva növelni a jelentkezési hajlandóságukat. További javaslatként kurzusok szervezését tudtuk megfogalmazni, melynek során a módszertani, prezentációs és vitakészséget fejlesztő tréningek segítségével lehetne a részvételre ösztönözni a hallgatókat. Érdemes lehet továbbá olyan találkozók szervezése, amely során TDK alumni tagok kerülnek meghívásra, akik az üzleti szférában helyezkedtek el, ezzel is erősítve a hallgatókban a TDK-ban rejlő nem csak az akadémiai pályán hasznosítható készségek fontosságát.

Összegzés

A tehetséges hallgatók vonzása és felderítése a felsőoktatás számára folyamatos kihívást jelent. Habár a tudományos diákköri mozgalom a legnépszerűbb formája a felsőoktatásban jelenlévő tehetséggondozási formáknak, mégis a hallgatók viszonylag alacsony százaléka, általánosságban kb. 1%-a az, aki TDK részvételbe belevág, annak ellenére, hogy Koloszar és munkatársai (2024) alapján a kutatói munkába bekapcsolódók száma kb. 6-10% a magyar felsőoktatásban. Ennek következtében fontos mérni és vizsgálni a TDK részvételhez köthető motivációkat.

Kutatásunk eredményei alapján összefüggéseket azonosítottunk a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának tagjai között vizsgált

tudományos diákköri részvétellel és szerepléssel kapcsolatosan. Eredményeink azt mutatták, hogy a „Szakdolgozat / diplomadolgozat kiváltása miatt jelentkeztem” állítás nem jelentett motiváló tényezőt a kitöltők számára a szórásértékek vizsgálata alapján.

Azonban az ANOVA elemzés kimutatta, hogy szignifikáns kapcsolat van a különböző képzésrendet teljesítők és a szakdolgozat/ diplomadolgozat kiváltása miatt történő jelentkezés között. Így megállapítható, hogy az alapképzést teljesítő kitöltők esetében inkább motiváló lehet ez a tényező, mint a mesterszakosok számára. Hasonló mondható el az osztatlan és a mesterképzést teljesítők összehasonlításakor. Itt szintén motiválőbb az osztatlan képzést teljesítők számára a szakdolgozat kiváltása a jelentkezéskor. Ezek alapján elmondhatjuk, hogy az BA, BSc képzési szinten tanulók esetében célszerűbb lehet a TDK részvétel ezen előnyét jobban kihangsúlyozni, ezzel próbálva növelni a jelentkezési hajlandóságot.

A TDK Konferencia részvételek számának vizsgálatakor megállapítottuk, hogy az egyszeri TDK részvétellel rendelkező kitöltők esetében mondható az el, hogy megmérettetés céljából vettek részt a TDK-n, míg a többszöri részvétellel rendelkezőkről ez már nem jellemző. A részvétel vizsgálatakor további eredményünk a három, vagy annál többszöri TDK részvétellel rendelkező kitöltők (11 fő) esetében jelent meg, ugyanis akik már ennyi TDK-n vettek részt, elmondható róluk, hogy további kutatói pályán gondolkoznak. Érdekes eredmény azonban, hogy az egyszeri és kétszeri részvétellel rendelkezők összehasonlításakor az egy TDK-t teljesítő hallgatók esetében inkább jelent meg a részvétel gondolata a további kutatói pályán, mint a kétszeri TDK részvétellel rendelkezőknél. A TDK konferencián elért eredmény és az élmény T-próbával történő vizsgálata alapján megállapíthatjuk, hogy a kitöltők akkor élték meg jó élményként a TDK-n történő szereplést, ha valamilyen eredményt értek el a konferencián.

A kutatás korlátai esetében kijelenthetjük, hogy a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának tagjai körében a válaszadási hajlandóság viszonylag alacsony volt (20%). A kérdőív azon hallgatóknak szólt, akik már vettek részt korábban helyi TDK konferencián, azonban a 689 hallgató közül nem tudjuk hányan rendelkeznek TDK részvétellel. Így nem tudjuk pontosan megállapítani az összes olyan tehetséggondozó programban résztvevő hallgató létszámát, akik már korábban helyi konferencián bemutatták kutatásukat. Megemlítenéd, hogy több olyan hallgató is részt vesz előadóként a helyi TDK konferenciákon, akik más tehetséggondozó formának nem tagjai. Ezek alapján

a kutatásunk jövőbeli terveit is megfogalmaztuk. Célszerű lehet azon hallgatók motivációinak vizsgálata is, akik más, rendszerszintű vagy szabályozott tehetséggondozásban nem vesznek részt. Érdekes lehet a témavezetők oldaláról vizsgálni a TDK részvételekre vonatkozó hajlandóságot, valamint az egyetem karain folyó TDK munka gyakorlatainak és tapasztalatainak az összehasonlító elemzése is hasznos összefüggéseket mutathat meg.

Felhasznált irodalom

1. A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (2011).
<https://njt.hu/jogszabaly/2011-204-00-00.42>
2. Anderle Ádám (Szerk.). (2011): A magyar tudományos diákköri konferenciák története (1951–2011). Országos Tudományos Diákköri Tanács.
3. Balogh László (2009): A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja 2001-től napjainkig. *Educatio*, 2, 174-187.
[http://www.mateh.hu/tehetsegkonyvtar/Dr_Balogh_tanulmanyok/Tehets](http://www.mateh.hu/tehetsegkonyvtar/Dr_Balogh_tanulmanyok/Tehets%20gondozas_a_Debreceni_Egyetemen.pdf)
4. Balogh László; Fónai Mihály (2003): Tehetséggondozási formák a Debreceni Egyetemen. *Magyar Felsőoktatás*, 13, 4-5.
5. Bán Erika; Ilyésné Molnár Emese; Jármái Erzsébet Mária; Vágány Judit Bernadett (2023): Tehetséggondozás a magyar gazdasági felsőoktatásban: Fókuszban a Tudományos Diákköri Konferencia és a Közgazdaságtudományi Szekció. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, 54(7-8), 105-120.
<https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2023.07-08.08>
6. Bodnár Gabriella; Takács Ildikó; Balogh Ákos (2011): Tehetségmenedzsment a felsőoktatásban. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
7. Bodnár Gabriella (2014): Áttekintés a tehetséggondozás magyarországi programjairól 2008-2014 (Fókuszban a közoktatás és a felsőoktatás kapcsolata). Budapest, Expanzió Humán Tanácsadó.
8. Ceglédi Tímea; Fónai Mihály; Győrbíró András (2012): Tehetséggondozás és társadalmi kohézió - Tehetséggondozó intézmények a Debreceni Egyetemen és a Partiumi Keresztény Egyetemen. *Pedagogia Online*, 2(2)
[https://www.academia.edu/12479801/Tehets%C3%A9ggondoz%C3%A1s_%C3%A9s_t%C3%A1rsadalmi_koh%C3%A9zi%C3%B3_Tehets%](https://www.academia.edu/12479801/Tehets%C3%A9ggondoz%C3%A1s_%C3%A9s_t%C3%A1rsadalmi_koh%C3%A9zi%C3%B3_Tehets%C3%A9ggondoz%C3%B3_int%C3%A9zm%C3%A9nyek_a_Debreceni_Egyetemen_%C3%A9s_a_Partiumi_Kereszt%C3%A9ny_Egyetemen)

9. Cziráki Szabina; Szabó István; Szendrő Péter (2019): XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia: A TDK továbbra is a tudósképzés legfőbb bázisa. Magyar Tudomány, 180(9), 1406-1415.
<https://doi.org/10.1556/2065.180.2019.9.17>
10. Cziráki Szabina; Szendrő Péter (2012): Hat évtized, harminc OTDK - Változatlan célok, növekvő tekintély. Magyar Tudomány, 173(2), 235-244. http://epa.oszk.hu/00600/00691/00098/pdf/mtud_2012_02_0235-0244.pdf
11. Dabasi-Halász Zsuzsanna; Molnár László; Kerekes Rita; Konyha Csilla (2016): Mentorálni, hogy majd ők is mentoráljanak - tudományos diákköri motivációs kutatás egy hazai felsőoktatási intézmény hallgatói körében = Mentoring potential mentors - Motivation research on Scientific Students' Association among students of a Hungarian higher educational institution. In Fehér András; Kiss Virág Ágnes; Soós Mihály; Szakály Zoltán (Szerk.), EMOK XXII. Országos konferencia 2016 Tanulmánykötet: Hitelesség és értékorientáció a marketingben. Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar. 168-177.
12. Dajnoki Krisztina; Szöllősi László (2011): Tehetséggondozás a Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Karon. Debreceni Talentum, 1(1), 4-11. <https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/id/3644766>
13. Dajnoki Krisztina; Szöllősi László (2014): Beszámoló a XIV. és a XV. DE GVK Kari Tudományos Diákköri Konferencia eredményeiről. Gazdálkodástudományi Közlemények, 5, 5-10.
<https://econ-tdk.unideb.hu/sites/default/files/2022-05/Gazdalkodastudomanyi%20Kozlemenyek%20V-1-2014%20%283%29%20%281%29.pdf>
14. Dallman Kristóf (2021): A TDK örök! Interjú dr. Cziráki Szabinával. Új Köznevelés, 77(4), 6-10.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/uj_kozneveles/2021_4/UKN_2104_06_A_TDK_orok.pdf
15. Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának Szabályzata (2008): Debrecen: Debreceni Egyetem.
<https://mad-hatter.it.unideb.hu/portal/displayDocument/id/4005452>

16. Demeter Endre (2012): Szakkollégiumok, a tehetség közege. Felsőoktatási Műhely, 4, 53-72.
https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/felsooktatasi_muhely/FeMu/2012_4/Felsooktatasi_Muhely_2012_4_53-72.pdf
17. detep.unideb.hu. (2023), Tehetséggondozó Program (DETEP). Letöltés ideje: 2024. 03. 13.
18. Diplomás Pályakövető Rendszer 2020-as kutatása
19. Fónai Mihály (2009): A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjába került hallgatók rekrutációja és a szakok értékelése. Speciális Kérdések És Nézőpontok a Felsőoktatásban. Budapest. Neveléstudományi Egyesület, 49-66. <http://www.irisro.org/nek/NEK-001.pdf#page=49>
20. Fónai Mihály (2024): A felsőoktatási tehetséggondozás hallgatói és intézményi jellemzői. HuCER 2024: Az oktatás időszerű naratívumai - Eger, 2024. május 23-24.
21. Garai Orsolya; Koltói Lilla (2012): Egyetemi tehetséggondozás - tudósképzés? Szakértői kerekasztal-beszélgetés a felsőoktatási tehetséggondozásról. Felsőoktatási Műhely, 6(4), 37-52.
https://epa.oszk.hu/04600/04613/00022/pdf/EPA04613_felsooktatasi_muhely_2012_04_037-052.pdf
22. Gergely Éva; Sándorné Veres Krisztina; Barizsné Hadházi Edit; Horváth Adrienn (2023): Tehetséges hallgatók karriermotivációi és attitűdjei a Debreceni Egyetemen kapcsolatban. Jelenkori Társadalmi És Gazdasági Folyamatok, XVIII, 159.171.
https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/jelenkori_tars-gazd_folyamatok/article/view/44473/43369
23. Hamar Mária (1998): A tehetséggondozás kérdései a mindennapok gyakorlatában. Iskolakultúra, 8(3), 31-42.
https://efolyoirat.oszk.hu/00000/00011/00014/pdf/iskolakultura_EPA00011_1998_03_031-042.pdf
24. Hegedűs Szilárd; Molnár Petronella (2022): Felsőoktatási intézmények gazdálkodása 2016-2019 között, kitekintéssel a felsőoktatási modellváltás várható költségvetési hatásaira. Polgári Szemle, 18(4-6), 244-262.
https://epa.oszk.hu/00800/00890/00076/pdf/EPA00890_polgari_szemle_2022_04-06.pdf

25. Hukné Kiss Szilvia; Zarándné Vámosi Kornélia; Kovács Ildikó (2023): Egyetemi hallgatók motiválhatósága tudományos diákköri tevékenységre. *Jelenkori Társadalmi És Gazdasági Folyamatok*, 18, 231-245. <https://doi.org/10.14232/jtgf.2023.kulonszam.231-245>
26. Koloszar, L., Wimmer, Á, Takácsné György, K., & Mitev, A. (2024). Tournament rituals and experiential competence development in higher education: A case of a unique conference series. *The International Journal of Management Education*, 22(1), 16. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100929>
27. Márton Sándor; Mező Ferenc; Balogh László; Fónai Mihály (2006): A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja (DETEP) és beválogatási szempontjai. In L. Balogh László; Mező Ferenc; Tóth László (Szerk.), *A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjának II. Konferenciája - Előadáskivonatok*. Debreceni Egyetem, Debrecen, 7-12
28. Márton Sándor József (2013): Egy tehetséggondozó program hallgatóinak rekrutációja és professzió-képe a program első szakaszában. Ph.D értekezés. Debrecen, Humán Tudományok Doktori Iskola <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/7b11e400-7192-491d-9dc5-918e2e7c59ed/content>
29. Móre Marianna; Stomp Ágnes; Rusinné Fedor Anita (2022): Oktatási helyzetkép telepszerű körülmények között élő roma lakosokról. *Acta Medicinae et Sociologica*, 13(34), 112-137. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/6>
30. Németh András (2015): A tehetséggondozás és tudományos utánpótlás-nevelés múltja, jelene és jövője a hadtudományok területén, különös tekintettel a tudományos diákköri mozgalom szerepére I. *Hadtudomány (Online)*, 25(E-szám), 296-308. http://mhht.eu/hadtudomany/2015/2015_elektronikus/25_NEMETH_ANDRAS.pdf
31. Rác Irma (2013): Tehetséggondozás az oktatásban, avagy harc a tehetségekért. *Competitio*, 12(1), 98-113. <https://doi.org/10.21845/comp/2013/1/6>

32. Rétallerné Görbe Éva (2012): Tehetséggondozás a felsőoktatásban. Tudományos Közlemények, 27, 111-124.
https://www.epa.hu/02000/02051/00027/pdf/EPA02051_Tudomanyos_Kozlemenyek_27_2012_aprilis_111-124.pdf
33. Szabó János (2014): Felsőoktatási tehetségtérkép-Hallgatói jövőkép. Impulzus-Szegedi Pszichológiai Tanulmányok, 1(1), 81-94.
https://www.pszich.u-szeged.hu/impulzus/?page_id=1733
34. Szabó János (2019): A tudományos tehetség összetevőinek vizsgálata a felsőoktatási tehetséggondozásban résztvevő hallgatók körében. Ph.D értekezés. Pécs, Pszichológia Doktori Iskola
<http://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23178>
35. Szabó Zsuzsa (Szerk.) (2019): A tehetség kézikönyve. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. Génius Projekt Iroda.
36. Szalmás Anikó Xénia (2021): A tehetséggondozás és a Tudományos Diákkörök kapcsolata. Journal of Applied Technical and Educational Sciences, 11(2), 137-151. <https://doi.org/10.24368/jates.v11i2.225>
37. Szendrő Péter; Cziráki Szabina (2009): A tudományos diákkörök szerepe a tehetséggondozásban. Educatio, 18.(2.), 155-164.
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/educatio/a-tudomanyos-diakkorok-szerepe-a-tehetseggondozasban>
38. Szöllősi László; Dajnoki Krisztina (2018): Beszámoló a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencián elért eredményeiről. Gazdálkodástudományi Közlemények, 7, 5-12.
<https://econ-tdk.unideb.hu/sites/default/files/2022-05/Gazdalkodastudomanyi%20Kozlemenyek%20VII-1-2018%20%281%29.pdf>
39. Takácsné György Katalin; Koloszar László; Wimmer Ágnes (2021): Tehetséggondozás a tudományos diákköri mozgalom keretében - hallgatói vélemények a Közgazdaságtudományi Szekcióban • Talent Management in the Context of the Scientific Students' Associations - Student Opinions in the Economics Section. Magyar Tudomány, 182 (4), 527-540.
<https://doi.org/10.1556/2065.182.2021.4.8>
40. Tóth László (2013): A tehetséggondozás és - kutatás története. Debrecen, Didakt Kiadó.